

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLÐI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 10

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 8 mars 1947

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 Árg.

Lógir landsins og skattirnir.

Tað er við góðum lógum, at landsins íbúgvavar skulu verða tryggjaðir. »Við lóg skal land byggjast. Og lógirnar mugu vera rættvisar, ikki so háttáðar, at í teimur skulu vera glopp, har summi sleppa ígjøgnum, meðan onnur sita fäst. Eisini teir, ið umsita og handfara lógirnar hava sín abyrgd. Ein rætt og samvitskuleg týðing av lógunum og ikki ein snúðan so at svart kann verða gjørt til hvitt og móttsett og fyri peningaligan vinning.

Øllum má tykjast ófatiligt, at seinasta Løgting, sum einstakir menn kalla »hitt besta Løgting landið nakrantíð hefur havt«, skal hava gjørt slíkar skattalógir, at tær stóru framleiðslurnar so at siga sleppa undan at rinda skatt til Løgting og kommunu, hvarav stendist, at hitt almenna, sum skal umsita og uppbyggja landið kemur í inntøkuneyð uttan tað tekur til tey ráð, at leggja tann skattin, sum tær stóru ognirnar skuldu borið á hin minnimenta: fiskimannin, arbeiðarin og hin fastlønna.

Sjálvandi er tað ikki góður figgjarpolitikkur at »brandskatta« landsins framleiðslu, serliga tá ið hon stendur fyri stórarí endurnýggjan. Men munur er á at brandskatta og at gera so, at størstu vinnur so at siga ongan skatt koma at bera. Áður hefur verið hildið, at tað, at keypa nýggja ogn, hefur verið ein virðisekjan og ikki ein virðisminkan. Ein framleiðsla, alt hetta sum skal geva samfelagnum tær stóru innløgurnar, kann ikki fáa slíka skattalættan, at einki verður eftir at skattast av.

At siga er, at sölulíkindini fyri fisk vóru ikki altíð góð ifjór; men tað mundi vera fáur, ið tap hevði av söluni. Og flestu útgerðarmenn eru eisini handilsmenn, og ein handil nú skuldi havt vinning av síni sølu. Henda stóra peningamongd, sum rennur ímillum í handilsskapinum, má geva handilsmanninum ein úrdrátt sum ongan tíð áður.

Ein kann halda, at tað er lægið, at menn, sum siga seg hava tað mál at frígera landið, og vit sjálvir skulu bera okkara almenna húshald: vit skulu fara inn um gáttina í egið hús og taka ábyrgdina sjálvir, skulu vera við at gera lógir,

ið skerja so tær almennu inntøkur, at okkara almenna húshald ikki kann verða hildið. Slíkt kunna teir gera, sum lita á annan og vilja liva av tí, ið kemur frá øðrum.

Men hvussu, ið so vordíð er og ikki við okkara skattalóggávu, so er hin minni parturin av fólki okkara tilfríðs við hana. Fjaldin finnst at og hefur stórar ábreiðslur at seta fram. Tað eru tær smáu inntøkurnar, og tær sum væl kunna eftirkannast, ið pindar verða eftir hvørjum oyra.

Tey, ið hava stórar inntøkur — og eisini *sýna*, at tey hava stórar inntøkur — sleppa undan skattinum. Og verður farið til rættargongu, so sigst altíð lóggávan at geva teimum viðhald.

Tað er tí hvør maður, ið áttalar lóggávuna og tað eftiransan, vit hava við skattaálkning. Hon skal, henda eftiransan, gerast strangari og strangari, men tað er bert fyri ein part av fólkinum. Hjá hinum sýnast altíð glopp at vera at sleppa ígjøgnum.

Tað er tað ranga og órættvisa í einum samfelag, sum altíð hefur skapað ófrið og kollvelting. Lógirnar eru landsins vernd og gerast tær órættvisar, so er henda vernd niðurdottin. Tað er alt umráðandi at skipa samfelagið væl og rættvist.

Tær føroysku bókmentirnar.

Tað sýnist ofta, at tá ið høvið er til, so er tað ikki sjáldan, at bæði bløð og menn dáma væl at hægga í tað sindrið, vit hava fingið saman av føroyskum bókmentum, og serliga er ábreiðslan tann, at tær skulu vera illavörðnar, beinanvegin ófólkaligar, hava fragd av at lýsa alt tað ófýsislaga og grimma í mannasínninum — tær »skemma landið«, siga teir góðu menninir.

I »Dagblaðnum« 25. febr. hefur skaldið H. A. Djurhuus nøkur orð til høvundan Johanna Maria Skylv Hansen, sum fyllt hefur 70 ár. Har tekur hann soleiðis til orða: »... Tað er so nógv í hesi søgu av sálarligum finleika og samkenslu, at hon í bókmentum okkara, har so ofta ráleiki og bondsdni er tað mest framúrskarandi, beinleiðis er sum ein gimsteinur — ein sólargeisli í øllum tí gráa og troystunarleysa.

Ein er noyddur at stegja við hesi orðini frá skaldinum H. A. Djurhuus, ið vit sjálvandi meta at

vera mann, ið skil hevur á bókmentum.

»Ráleiki og bondsdni er tað mest framúrskarandi...«. Ein heldur seg minnst, at aðrir føroyskir bókmentamenn hava gramt seg um, at okkara bókmentir vóru sum bert høvur men eingin kroppur. Vit høvdu ymiskt gott í lýriskum skaldskapi og í lýriskum prosa, men livið sjálvt, gerandisdagurin, hin beiski og bondski føroyski gerandisdagurin, hevði ongan sess funnið sær í føroyskum bókmentum. Tí mannalívið, samfelagslívið bæði í Føroyum og aðrastaðnis er eingin dansur ella brúðleypsgonga. Vit kunna leggja eina brúðardýnu oman á mannalív og samfelagslív, men hon bert fjálr og grøðir einki.

Tað verði tó ikki sagt, at tað romantiska og poetiska skal verða tikið úr bókmentunum. Tað er ein longsil og lind í manninum, sum ikki eigur at verða pint burtur men livgað og ræktað. Heldur eiga ikki bókmentirnar einsháttáð bara at stara at tí gráa, dapra og ótyðliga í mannasálini. Mannsins sál er ikki bert dimm og ótyðlig, hon hevur eisini sólarglottar. Men tá ið vit skulu fara at kenna bæði okkum sjálv og onnur, so er mangan ringt at eigna sólarglottarnar.

Óg lægið tykist tað vera at draga fram so ofta og so nógv »ráleikan og bondsdni« í teimum fáu og fátæksligu føroysku bókmentunum í einari tíð, har vit hava sæð Nürnberg og livað hitt versta ragnarok í mannasøguni. Hava sæð alla siðmenning og alla mentan verða skradlað av manninum, so hann hevur staðið nakin við øllum sínum djúpu, botnleysu girndum og óhugsandi devulsskapi.

Heimsins størstu og frægastu bókmentir hava ongantíð dult mannsins sanna lyndi. Har eru

lýsingar, ið so sanniliga ikki glógva. Tað er heldur ein fælsk og svikalig idealisma, sum sigur, at maður sjálvur hevur so nógv íbúgvandi gott, at hann er førur at hevja seg upp til eina reina, fullkomna menniskjansliga tilveru. Eins og tað er ein fælsk materialisma, sum setir mannin áráka djórið og sigur, at hann, um hann skal halda seg frískan, eigur at halda seg á djórastøðum.

Bókmentirnar hava eina uppgávu at rekja út um hina reint listarlígu. Eru tær positivar kunna tær, hóast ikki beinanvegin lærandi, bota um mannalív og samfelagslív.

Men tað kunna tær ikki, um tær ikki eru sannar og royna at lýsa menniskjuna, sum hon er — miða seg eftir manninum og mannalýndinum. Teir størstu moralistar og samfelagsreinsarar hava nettupp drigið fram samfelagsins mongu brek. Ensar bókmentir t. d. hava so mong dømi um slíkt — romantikarar og realistar í einum, sum við sínum manna- og samfelagslýsingum hava børt um brekini í samfelagnum.

Skadiligar og illavörðnar verða bókmentirnar, tá ið lýsingin ikki hevur hitt listarlíga sniðið, og illskapurin verður settur fram eggjandi og sum nakað eftirtráandi eigur at vera.

Vit eru í Føroyum í einari bókmentatómari tíð. Tað eru ikki tær føroysku bókmentirnar, ið gera alt »grátt og troystunarleyst«, men

Lastvognskoýring

Anton Arge (y) Húsabúgv

Tlf. 443

Vit levera

KJØT-PYLSUR-FLESK
OG KONSERVERS

i allar bestu kvalitetum.

Umboð:

Otto Jacobsen
Vestmanna

S. HOULBERG A/S

Fedeverar - Pølser - Leverpostej og Konserverfabriker

KØDBYEN

Statskontrol 352

KØBENHAVN